

КАФЕДРА КАМЕРНОГО СПІВУ КАФЕДРА ОПЕРНОГО СПІВУ

Фахова практика

Освітній ступінь	«Магістр»	Курс	1-2
		Семестр	2-3
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»		
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво»		
	Камерний спів Оперний спів		
Статус	Обов'язкова	ECTS	3
		Годин	90
		Практичні заняття	34
		Самостійна робота	56
Форма контролю	Залік		

Інформація про викладача

ПІБ	А н т о н ю к Валентина Геніївна, докторка культурології, професорка, завідувачка кафедри камерного співу Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, народна артистка України,
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0003-1821-1933 https://www.webofscience.com/wos/author/record/IXN-3052-2018 https://scholar.google.com.ua/citations?user=ZmDugvMAAAAJ&hl=ua
e-mail	Solospiv@i.ua

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фахова практика вокалістів-магістрів є важливою частиною підготовки до одного з основних напрямів їхньої діяльності після закінчення навчання, – творчо-виконавського. Викладачі та учні проводять велику концертно-просвітницьку роботу, систематично виступають у найпрестижніших концертних залах Києва й інших міст України. Поряд з цим, концертно-виконавська практика є гармонічним компонентом навчально-виховного процесу: публічні виступи сприяють формуванню професійної майстерності і артистизму студентів-вокалістів, виховують виконавську волю, допомагають адаптувати артистичну молодь до умов їхньої майбутньої професійної діяльності. Методичною основою для проходження виконавської практики є індивідуальні заняття з сольного та камерного співу, а також лекційні курси «Вокальна педагогіка вищої школи» та «Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти», що вивчаються паралельно. Керують практикою студентів викладачі з фаху. Навчальним планом передбачені заняття впродовж II-III семестрів.

Дана програма відображає авторську концепцію тьюторського навчання, засновану на співтворчості: коли викладач (керівник виконавської практики магістра) стає його наставником, партнером по сцені¹.

У ході виконавської практики студент-вокаліст повинен закріпити й поглибити **знання**, отримані в процесі навчання:

- навички з практичного застосування теоретичних знань із вокально-виконавської діяльності та втілення моделей виконавської інтерпретації;
- з методики опанування вокального виконавського процесу;
- вокальний художній репертуар;
- методику розробки та укладання концертних програм.

У ході виконавської практики відповідно діючих освітніх стандартів, студент повинен набути навичок і **вмінь** з наступних видів професійної діяльності:

- виконавська – здійснення цілісного процесу, спрямованого на організацію артистичної роботи співака оперного чи концертного профілю; підготовка та вдосконалення художнього репертуару; репетиційна та публічна виконавська діяльність в умовах театру, концертного залу та студії звукозапису;
- культурно-просвітницька – участь у створенні в межах сфери своєї діяльності єдиного інформаційного середовища, що забезпечувало б формування й розвиток естетичних потреб і смаків усіх соціальних і вікових груп населення.

До фахової практики входять академічні виступи (з методичним обговоренням на кафедрі), а також сольні, тематичні та ін. концерти. Репертуар – вивчений у класі; на старших курсах – самостійно.

Мета курсу – опанування навичками і вміннями індивідуальної виконавської роботи в галузі сольного й камерно-концертного співу; подолання психологічного бар'єру, пов'язаного з хвилюванням перед виступом; отримання практичних вокально-виконавських навичок на основі застосування знань, набутих емпіричним шляхом у свого викладача з фаху та підкріплених теоретико-методичною базою суміжних дисциплін; застосування ефективних методів концертно-організаційної роботи; пошук індивідуального виконавського стилю.

Основні завдання курсу «Фахова практика»:

- навчити студентів особливостям концертно-виконавської діяльності;
- сприяти опануванню вокально-виконавськими навичками та методикою підготовки до сценічного виступу;
- прищепити навички з практичного застосування теоретичних знань із вокально-виконавської діяльності та втілення моделей виконавської інтерпретації;
- виховати здатність до моделювання вокально-виконавського процесу;
- сприяти підвищенню рівня музично-вокальної та загально-естетичної ерудиції;
- виховувати дбайливе ставлення до голосу;
- формувати навички роботи вокалістів з художнім репертуаром;
- сприяти засвоєнню студентами необхідних знань з укладання концертних програм;
- навчити студентів формувати об'єктивні критерії в оцінці методичного рівня підготовки співаків до самостійної виконавської роботи.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Тема 1. Методика організації виконавської практики студентів-вокалістів

Тема 2. Самостійна підготовка студентів-вокалістів до концертних виступів

¹ Базовою основою програми є видання: Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник для музичних ВНЗ / видання третє, доповнене та перероблене. Київ : Видавець Бихун Ю. В., 2017. 218 с.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Педагогічні:

- **вербальний:** пояснення, коментарі; обговорення;
- **наочний:** показ, демонстрація, ілюстрації;
- **аналітичний:** робота з літературою, аудіо та відеоматеріали;
- **проблемний:** визначення і вирішення проблемної ситуації;
- **ігровий:** робота з художнім образом твору, ігрове моделювання.

Мистецтвознавчі:

- **історико-типологічний:** систематизація вокальних творів за хронологією та класифікаційними угрупованнями;
- **історико-стильової реконструкції:** відновлення характеру і стилю виконання вокальних творів за описами сучасників, оригінальними нотними виданнями, еталонними виконавськими версіями;
- **жанровий:** визначення характерних ознак вокального твору за родовими і видовими ознаками;
- **інтерпретаційний:** моделювання різних інтерпретаційних моделей виконання відповідно до домінантних жанрово-стильових ознак музичного твору.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Нотний матеріал відповідного курсу, музикознавча та методична література представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Інструментарій у репетиційних приміщеннях, навчальних аудиторіях Академії надається для проведення занять, репетицій та концертних виступів відповідно до розкладу. За умови дистанційного навчання всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали завантажуються на GOOGLE DRIVE ifm1.2nmau@gmail.com. Програми модульних контрольних робіт у формі концертного виступу студентів у формі посилання на YOUTUBE надсилаються на офіційні електронні адреси кафедри.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для викладання курсу «Фахова практика» у вокалістів застосовано форму практичних занять, а також різновиди самостійної роботи студентів. Навчання відбувається впродовж 2–3 семестрів. З метою визначення повноти та тривкості знань і практичних навичок, набутих у ході виконавської практики, у навчальному плані передбачено залік у кінці 3-го семестру.

Основними формами роботи є:

- Індивідуальні заняття з педагогом і репетиції з концертмейстером з методичними поясненнями щодо виступу;
- ознайомлення з кращими виконавськими зразками вокальних творів та їх порівняльний аналіз;
- підготовка запропонованих педагогом домашніх завдань із використанням записів уроку (прослуховування);
- підготовка до публічного виступу та його проведення (виступ під час майстер-класу свого педагога, участь у прилюдному концерті поза навчальним закладом, академічному концерті, оперному спектаклі, іспиті);
- практична вокально-виконавська діяльність під керівництвом викладача.

Поточний (міжсесійний) контроль:

- аналітичний: аналіз самопідготовки студента;
- практичний: виконання вправ, практичний показ.

Підсумковий контроль:

- практичний: відкритий урок.

Система оцінювання

Для складання модулю (заліку) студент повинен обов'язково продемонструвати опанування 2 темами та в сумі набрати не менше 60 балів. Розрахунок здійснюється за 100-бальною шкалою і складається з 2-х змістових модулів та обчислюється: $M^1 = (3M1+3M2):2$, де кожен $3M = 0-100$ балів.

Критерії оцінювання знань студентів

- 90–100–А– відмінно** Студент має повністю розкрити свої природні вокально-сценічні дані: тембр, силу й політність голосу, образно-художнє мислення й виконавський темперамент; виробити повний діапазон і згладжені регістри, показати відсутність будь-яких дефектів звучання й вимови та розвинене вокальне дихання; блискуче володіти різними видами техніки співу; переконливо інтерпретувати твори найрізноманітніших стилів і жанрів; точно передавати драматургію твору вокально-артистичними засобами; володіти виконавською експресією; вільно читати з листа й транспонувати нотний текст; здійснювати виконавське редагування репертуару; укладати концертні програми; мати конкурсні відзнаки та досвід виступів на значних сценах; знати правила організації концертної роботи, етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі; бути обізнаним із основами гігієни голосу та застосовувати ці знання на практиці.
- 82–89–В– добре** Студент демонструє добрий розвиток природних даних, володіння артистизмом виконання, повний діапазон голосу і згладжені регістри, розвинене вокальне дихання; володіння різними видами техніки співу, вимовою, навичками інтерпретації, читанням з листа, виконавським редагуванням репертуару, укладанням концертних програм; знає правила організації концертної роботи, етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі; обізнаний із основами гігієни голосу та застосовує ці знання на практиці.
- 74–81–С– добре** Студент демонструє достатній розвиток природних даних, володіє артистизмом виконання, має досить рівний діапазон, проте має проблеми на окремих нотах, помітні перехідні ноти між регістрами; здійснює невеликі помилки під час вокального дихання; володіє різними видами техніки співу, вимовою, навичками інтерпретації, читанням з листа, виконавським редагуванням репертуару, укладанням концертних програм; знає правила організації концертної роботи, етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі; обізнаний із основами гігієни голосу та застосовує ці знання на практиці.
- 64–73–D– задовільно** Студент задовільно опанував вокально-технічними прийомами й виконавською майстерністю; має проблеми з діапазоном, диханням, регістрами та слабкі навички інтерпретації й читання з листа; недостатньо обізнаний з виконавським редагуванням репертуару, укладанням концертних програм, правилами організації концертної роботи, основами гігієни голосу; знає правила етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі та застосовує ці знання на практиці.
- 60–63–Е– задовільно** Студент недостатньо опанував вокально-технічними прийомами й виконавською майстерністю; має проблеми з діапазоном, диханням, має явно виражені перехідні ноти, помітна різниця звучання у різних регістрах; слабкі навички інтерпретації й читання з листа;

¹ М – Модуль; 3М – Змістовий модуль.

недостатньо обізнаний з виконавським редагуванням репертуару, укладанням концертних програм, нехтує правилами організації концертної роботи, основами гігієни голосу; знає правила етичного поводження в творчо-педагогічному колективі та застосовує ці знання на практиці.

35–59–FX– незадовільно

Студент погано опанував вокально-технічними прийомами й виконавською майстерністю; має проблеми з діапазоном, диханням, регістрами; має слабкі навички інтерпретації й читання з листа; недостатньо обізнаний з виконавським редагуванням репертуару, укладанням концертних програм; нехтує правилами організації концертної роботи, основами гігієни голосу; знає правила етичного поводження в творчо-педагогічному колективі та застосовує ці знання на практиці.

1–34–F– незадовільно

Підставою для оцінки «незадовільно» є невідповідність усім зазначеним вимогам.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Передбачається участь студентів у фестивалях, концертних програмах, благодійних музичних акціях, участь у майстер-класах та стажування у літніх музичних школах/академіях; пасивна та активна участь у міжнародних, всеукраїнських та кафедральних конференціях, круглих столах; відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій, концертів, конкурсів тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник для музичних ВНЗ / видання третє, доповнене та перероблене. Київ, Видавець Бихун Ю. В., 2017. 218 с.
2. Антонюк В. Г. Постановка голосу : посібник для музичних ВНЗ. Київ : Українська ідея, 2000. 68 с.
3. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект : монографія. Київ : Українська ідея, 2001. 144 с.
4. Антонюк В. Г. Етномузикологічні чинники навчання співу : наукове дослідження. КНУКіМ. Київ : Українська ідея, 1999. 24 с.
5. Антонюк В. Г. Видатний педагог-концертмейстер класу камерного співу Зоя Юхимівна Ліхтман // *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. № 1 (42)*. Київ, 2019. С. 135–145.
6. Антонюк В. Г. Олена Муравйова – професор Музично-драматичної школи Миколи Лисенка // *Часопис НМАУ імені П. І. Чайковського. № 2 (35)*. Київ, 2017. С. 87–100.
7. Антонюк В. Г. Орфоепія у художньому співі : дослідницька праця. КНУКіМ. Київ : Українська ідея, 1999. 24 с.
8. Антонюк В. Г. Педагогічний подвиг Миколи Кондратюка // *Часопис НМАУ імені П. І. Чайковського. № 4 (21)*. Київ, 2013. С. 86–94.
9. Антонюк В. Г. Професійна діяльність вокалістів як мотиваційний процес // *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць ДАКККіМ. № 2 (8)*. Київ, 2005. С. 96–105.
10. Антонюк В. Г. Формування індивідуального виконавського стилю: культурно-антропологічний аспект: наукове дослідження. КНУКіМ. Київ : Українська ідея, 1999. 24 с.

11. Антонюк В. Г. Український традиційний спів як феномен культури // *Наукові записки Тернопільського педуніверситету ім. В. Гнатюка. Вип. 1 (6) : Мистецтвознавство*. Тернопіль, 2001. С. 33–37.
12. Антонюк В. Г. Школа сольного співу // *Академія музичної еліти України: Історія та сучасність*. Київ : Музична Україна. 2004. С. 435–454.
13. Антонюк В. Г. Як ми говоримо (проблеми мовної культури вокалістів) // *Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського. Вип. 14 : Музичне виконавство*. Кн. 6. Київ, 2000. С. 166–174.
14. Антонюк В. Г. Cantare con roso fiato в теорії співу М. Гарсії та сучасних дослідженнях // *Українське музикознавство. Вип. 37*. Київ, 2011. С. 343–356.
15. Антонюк В. Г., Гнидь Б. П. Вокальний факультет. Спеціалізація "Спів" // *Академія музичної еліти України: Історія та сучасність*. Київ : Музична Україна. 2004. С. 150–155.
16. Батталья Еліо. Про виконання творів Верді // *Музика. № 2*. Київ, 1975. С. 22–24.
17. Востряков О. А. Сучасна практика підготовки оперних співаків у системі "вуз – театр" // *Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського. Вип. 5: Музичне виконавство*. Кн. 4. Київ, 2000. С. 177–183.
18. Вотріна В. В. Мистецтво співу і вокальна методика М. Е. Донець-Тессейр. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 2001. 272 с.
19. Гладишева А. О. Сценічна мова: дикційна та орфоепічна нормативність. Київ : КДіТМ, 1996. 204 с.
20. Гмиря Б. Р. Бесіди про вокал // *Борис Гмиря /статті, листи, спогади*. Київ : Муз. Україна, 1975. С. 68–85. 432 с.
21. Гнидь Б. П. Виконавські школи України: Кафедра сольного співу НМАУ ім. П. І. Чайковського (1971-2001) : посібник. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 2002. 94 с.
22. Гребенюк Н. Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти: монографія. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 1999. 269 с.
23. Давидов М. А. Теорія виконавської майстерності в працях українських дослідників // *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 3: Музичне виконавство*. Київ, 1999. С. 7-22.
24. Зигмунд Фройд. Поет і фантазування // *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. За редакцією М. Зубрицької*. Львів : Літопис, 1996. С. 83-90.
25. Євтушенко Д. Г. Роздуми про голос : нотатки педагога-вокаліста. Київ : Музична Україна, 1979. 91 с.
26. Знаменська О. В. Культура мови у співі. Київ : Держвидав, 1959. 156 с.
27. Кабка Г. М. Розвиток та роль педагогічного артистизму у творчій діяльності на прикладі специфіки його формування у музиканта-педагога // *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури : зб. наук. праць Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв та Нац. ун-ту імені Тараса Шевченка*. Київ : НАКККіМ, 2009. Вип. 22. С. 336-341.
28. Колодуб І. С. Питання теорії вокального мистецтва. Харків, 1995. 120 с.
29. Колодуб І. С. Практичні поради педагога-вокаліста. Київ : Муз. Україна, 2010. 54 с.
30. Комісаров О. В. Початкове навчання співу на фонетичній основі української мови. Київ : ІСДО, 1995. 88 с.
31. Костюк О. Г. Сприймання музики і художня культура слухача. Київ : Наукова думка, 1965. 123 с.
32. Курінський В. О. Українська ПостПсихологічна Автодидактика. Київ : ЗАТ "Віпол", 2006. 484 с.
33. Кушка Я. С. Методика навчання співу : посібник з основ вокальної майстерності. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2010. 288 с.
34. Ліхтман З. Е. Про роботу в класах камерного співу консерваторії // *Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського: Зі спадщини майстрів, кн. 1*. Київ, 2003. С. 127-143.

35. Лисько Зіновій. Музичний словник / репринтне видання. Київ : Музична Україна, 1994. 168 с.
36. Мадишева Т. П. Співак і мова (культура співу мовою оригіналу: теорія і практика) : навч. посіб. Харків : Штрих, 2002. 160 с.
37. Маслій К. С. Виховання голосу співака : навч. посіб. Рівне : "ЛІСТА", 1996. 120 с.
38. Микиша М. Б. Практичні основи вокального мистецтва / літ. виклад М. І. Головащенко. Вид. 2. Київ : Музична Україна, 1985. 80 с.
39. Михайлова Т. М. Виховання співаків у Київській консерваторії: Хронологічний огляд з 1863 по 1963 рр. Київ : Музична Україна, 1970. 128 с.
40. Мишуга Олександр: Спогади. Листи. Матеріали / упор., підг. текстів, вст. стаття та прим. М. І. Головащенко. Київ : Музична Україна, 1971. 780 с.
41. Моляко В. О. Проблеми психології творчості // *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць / За ред. В. О. Моляко. Т. 12. Вип. 6.* Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 352 с.
42. Муравйова О. О. Спогади. Матеріали / упор. та прим. Г. І. Філіпенко. Київ : Муз. Україна, 1984. 150 с.
43. Паторжинський І. С. Важливі питання в комплексному вихованні актора-співака // *КДК імені П. І. Чайковського: Науково-методичні записки. Т. 2. Вип. 3-й: Питання вокального мистецтва / Редкол.: Гузій В. М. та ін.* Київ : Мистецтво, 1964. С. 30–33.
44. Піхманець Р. В. Психологія художньої творчості (теоретичні та методичні аспекти). Київ : Наукова думка, 1991. 164 с.
45. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості : навчальний посібник. Київ : АПН України. Ін-т пед. і психолог. проф. освіти, 1996. 236 с.
46. Стахевич О. Г. З історії вокально-виконавських стилів : посібник. Вінниця : Нова книга, 2013. 176 с.
47. Стахевич О. Г. Основи вокальної педагогіки. Ч. 1: Природно-наукові теорії співу: навч. посіб. для муз. та пед. ВНЗ. Харків-Суми, 2002. 92 с.
48. Чабаненко В. А. Основи мовної експресії. Київ : Вища школа, 1984. 166 с.
49. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме / пер. з нім. Львів : Астролябія, 2012. 588 с.
50. Юнг К. Г. Психологічні типи / пер. з нім. Львів : Астролябія, 2010. 692 с.
51. Юнг К. Г. Нариси щодо символіки самості / пер. з нім. Львів : Астролябія, 2016. 432 с.
52. Gerald Martin Moore. Singer and Accompanist. London, 1953. 248 p.
53. Husson Raoul. Husson Raoul. Étude théorique et expérimentale de la sirène glottique et contributions diverses à la théorie des pavillons. Paris, 1965. 262 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Фрагменти вокальних, музичних, музично-драматургічних творів у виконанні різноманітних артистів, ансамблів та оперних труп – провідних майстрів сцени різних країн.